

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

ХІХ щорічної науково-практичної конференції
викладачів, аспірантів, співробітників та студентів

“АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ І НАУКИ”

*Секція. Системний підхід у
підготовці майбутніх учителів
початкової школи в контексті
освітньої реформи в Україні*

15 травня

Мукачево - 2014

Збірник тез доповідей XIX щорічної науково-практичної конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів «Актуальні аспекти та перспективи сучасної освіти і науки». Секція «Системний підхід у підготовці майбутніх учителів початкової школи в контексті освітньої реформи в Україні», 15 травня 2014 р. / Мукачівський державний університет. Кафедра педагогіки й методики дошкільної та початкової освіти. – Мукачево: РВЦ МДУ. – 2014. – 100 с.

Відповідальні за вихід:

Фізені О.Й. – декан педагогічного факультету, к.пед.,н., доцент кафедри педагогіки й методики дошкільної та початкової освіти.

Швардак М.В. – к.пед.,н., доцент кафедри педагогіки й методики дошкільної та початкової освіти.

У збірнику подано матеріали доповідей науково-педагогічних працівників кафедри педагогіки й методики дошкільної та початкової освіти, а також студентів ОКР «Бакалавр» та «Магістр» з актуальних проблем підготовки майбутніх учителів початкової школи в контексті освітньої реформи в Україні.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

<i>Брижасак Н.Ю.</i> Підготовка майбутніх учителів початкової школи до педагогічно-краєзнавчої діяльності	6
<i>Ваколя Т.І.</i> Формування готовності майбутніх педагогів до дослідницької діяльності в умовах фахової підготовки	8
<i>Василинка М.І.</i> Використання музично-дидактичних ігор у процесі навчання музичної грамоти молодших школярів	11
<i>Горват М.В.</i> Практичне заняття як засіб формування професійних умінь майбутніх учителів початкової школи	14
<i>Кузьма-Качур М.І.</i> Сучасні підходи до викладання природознавства у початковій школі	16
<i>Лавренова М.В.</i> Підготовка майбутніх учителів до формування у молодших школярів навички читання на уроках літературного читання	19
<i>Лалак Н.В.</i> До проблеми формування якісної освіти у вищому навчальному закладі	22
<i>Лалак Н.В., Біланич М.</i> Підготовка майбутніх учителів до методичної роботи в початковій школі	24
<i>Лалак Н.В., Чайко К.</i> Формування професійно-етичної культури майбутніх учителів початкової школи в процесі фахової підготовки	26
<i>Мочан Т.М.</i> Особистісний компонент професійної підготовки вчителя початкової школи	29
<i>Понзель У.В.</i> Інтердисциплінарність як забезпечення якості підготовки майбутнього вчителя початкової школи	31
<i>Староста В.І., Бабинець С.</i> Самооцінка майбутніх учителів готовності до самоосвітньої діяльності	33
<i>Товканець Г.В., Геревич К.</i> Профілактика і корекційна робота з важковиховуваними учнями молодшого шкільного віку	35

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ПЕДАГОГІЧНО-КРАЄЗНАВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Знання людини про її зв'язки з природою, світом і суспільством є необхідними для кожного фахівця, а особливо для сучасного вчителя початкових класів, оскільки такі знання вони передають молодшим школярам, які є майбутнім нашої держави. У перші роки навчання у школі учні інтенсивно розвиваються, саме тоді закладаються основи морального, естетичного, правового, екологічного, фізичного виховання, їхньої майбутньої самореалізації, свідомого й відповідального ставлення щодо особливостей власного становлення. Саме вчителі початкових класів покликані ознайомити учнів із природними особливостями рідного краю, його історичним, економічним, культурним, політичним розвитком, сформувати знання про туристичний потенціал, бажання постійно оновлювати та набувати нові знання про край, у якому проживаєш, зацікавленість до відвідування визначних місць. Ось чому набуває особливої актуальності проблема підготовки майбутніх учителів початкової школи до педагогічно-краєзнавчої діяльності.

Вихідні концептуальні положення щодо змісту й організації процесу підготовки майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи ґрунтуються на основних засадах законів України «Про вищу освіту», «Про загальну середню освіту», Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті.

Проблемами підготовки майбутніх учителів початкової школи до педагогічно-краєзнавчої діяльності з учнями початкової школи займалися багато науковців. Аналіз та узагальнення педагогічної літератури, в якій розкрито ці питання, дає змогу виділити декілька напрямів:

- підготовка вчителів початкових класів знаходилась у центрі досліджень таких науковців, як М. Вашуленко, Б. Грінченко, А. Макаренко, С. Русова, О. Савченко, В. Сухомлинський, К. Ушинський;

- навчання та виховання майбутніх учителів засобами краєзнавства приділено увагу у працях В. Обозного, Ю. Руденка, М. Стельмаховича, В. Струманського та ін.;

- використання краєзнавчої роботи у професійній діяльності учителя з учнями початкової школи розкрито у дослідженнях В. Матіяш, Т. Міщенко, О. Пірожкової.

Підготовка майбутніх учителів початкової школи до педагогічно-краєзнавчої діяльності з учнями початкової школи впливає на становлення вчителя як особистості, його соціалізацію та професійну діяльність. Це обумовлює необхідність включення майбутніх учителів з перших днів навчання до системи стосунків, що постійно

вдосконалюються, розширюються і не тільки розкривають специфіку педагогічної праці, але й поглиблюють історико-педагогічні, краєзнавчі знання, уміння та навички.

При формуванні підготовки майбутніх учителів початкової школи до педагогічно-краєзнавчої діяльності з учнями початкової школи студенти можуть отримувати краєзнавчі знання із слів викладачів, навчальних посібників та засобів масової інформації. Крім того самостійно, що забезпечує умови для активізації пізнавальної діяльності майбутніх учителів та у процесі поглибленого дослідницького пошуку, що представляє науковий інтерес.

Окрім того, у процесі формування підготовки майбутніх учителів початкової школи до педагогічно-краєзнавчої діяльності з учнями початкової школи Б. Коцун, Г. Сарапін пропонують застосовувати краєзнавче дослідження, що включає ряд етапів та різноманітних форм і методів її реалізації. Перший етап (підготовчий) передбачає орієнтовні поради майбутнім учителям щодо теми дослідження історії рідного краю. Вона повинна: мати важливе освітньо-виховне значення; бути тісно пов'язана із програмою; сприяти глибокому розумінню загальних закономірностей історичного процесу та особливостей історичного розвитку краю; мати новизну та актуальність; відобразити єдність цивілізаційного і культурного підходів при дослідженні. Другий етап (освітньо-пізнавальний) передбачає рекомендації щодо організації та проведення краєзнавчого дослідження в такій послідовності: вибір теми, визначення мети і завдань дослідження; розроблення загального плану роботи; підготовка програми збирання і систематизації краєзнавчих матеріалів; розподіл пунктів плану теми, видів роботи та встановлення строків виконання; визначення форм, методів і прийомів роботи; встановлення строків підбиття підсумків із кожного розділу теми; вивчення різноманітних джерел із теми дослідження; виявлення та вивчення документальних джерел, які зберігаються у місцевих архівах, музеях; пошук учасників історичних подій, очевидців, що мають відношення до проблеми дослідження; збирання предметів матеріальної і духовної культури, перевірка їх достовірності; науково-методичне оформлення зібраного матеріалу; використання зібраного й опрацьованого дослідницько-краєзнавчого матеріалу

Вивчаючи науково-методичну літературу з основ викладання різних дисциплін у початковій школі, ми звернули увагу на особливості підготовки майбутніх учителів початкової школи до педагогічно-краєзнавчої діяльності: формування готовності майбутніх учителів володіти низкою особливостей: вона виявляється через уміння реалізувати інтереси та здібності особистості, формування її суспільно-громадського досвіду; залучення до особисто значущих національних соціально-

культурних цінностей, потреб; зміцнення здоров'я і розвиток творчого потенціалу особистості; здобуття додаткових знань, умінь, навичок за інтересами, створення умов для творчої діяльності, самовираження та творчого самовдосконалення; створення передумов для їх професійного самовизначення та допрофесійної підготовки відповідно до інтересів і здібностей кожного.

Вищесказане дозволяє стверджувати, що при підготовці майбутніх учителів початкової школи до педагогічно-краєзнавчої діяльності з учнями початкової школи викладачам необхідно враховувати основні її завдання, форми, методи і засоби, розуміти функції, які виконує така підготовка, забезпечувати умови, при яких вона буде ефективною, розуміти її важливе значення у цілісному педагогічному процесі школи. Подальші наші дослідження будуть стосуватися визначення стану готовності майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи.

Ваколя Т.І., асистент

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

В умовах входження України в європейський освітній простір одним із важливих завдань підготовки педагогічних кадрів є не тільки формування професійних навичок, а й виховання творчих фахівців, здатних до проведення педагогічних досліджень, до самостійного, нестандартного вирішення професійних і дослідницьких завдань. Подібний підхід до характеру підготовки майбутнього вчителя орієнтує на виявлення і стимулювання такої інтеграційної характеристики, як готовність до дослідницької діяльності, яка могла б служити показником професійного становлення та розвитку, характеризувати прагнення особистості до дослідницької діяльності.

Проблема професійної підготовки і, зокрема, підготовки студентів до дослідницької діяльності привертала увагу багатьох науковців (В.Андреева, В.Богославського, В.Загвязінського, Е.Заїр-Бека та ін.). Зокрема, Л.Коржовою висвітлено педагогічні умови підготовки студентів до проведення педагогічних досліджень. В.Сотник розглядає різні аспекти організації самостійної дослідницької діяльності майбутніх фахівців. Орієнтовну модель розвитку дослідницьких умінь студентів розкрито у працях І.Раєвської.

Готовність до дослідницької діяльності характеризується як складне особистісне утворення, яке забезпечує ефективне функціонування наукової роботи і охоплює знання, вміння, досвід, властивості й ставлення до науково-дослідної роботи. Критеріями

готовності Л.Коржова вважає мотиваційну спрямованість, дослідницькі знання, дослідницькі вміння, творчу активність, продуктивність дослідження, рефлексію.

Провідною лінією особистісно орієнтованого навчання на сучасному етапі розвитку національної освіти виступає реалізація власних можливостей індивіда, розкриття особистого потенціалу, де рушійною силою самореалізації особистості є мотивація. Тому, погоджуючись із думкою дослідників (В.Ковальов, О.Пономарьов, С.Рубінштейн, К.Абульханова-Славська), мотивацію розглядаємо як фундаментальну якість особистості, яка визначає її спрямованість, ставлення до дійсності, до професійної діяльності. Бажання до самовдосконалення базується, перш за все, на внутрішній мотивації, на особистісній потребі. Звідси, розвиток запропонованих якостей майбутнього спеціаліста не відбуватиметься без активної участі самого студента, спрямованої на самовдосконалення та самоідентифікацію.

Отже, розвиненість пізнавальних інтересів на основі мотивів (внутрішніх і зовнішніх) розглядається нами в якості одного із критеріїв сформованості дослідницького потенціалу майбутнього спеціаліста в галузі освіти, де інтересом виступають, насамперед, внутрішні переживання, цілі, потреби студента, які служать збудниками до опанування методикою дослідницької пошукової діяльності.

Будь-яка професійна діяльність включає практичні елементи дослідницького характеру. Більше того, показником готовності спеціаліста до виконання своїх професійних функцій є наукові знання і вміння. Зрозуміло, що дослідницькі вміння вчителів початкових класів формуються протягом навчання у ВНЗ і є органічною складовою їх фахової компетентності. У словнику С.Ожегова вміння трактується як навичка у певній справі, досвід. З точки зору В.Андреева дослідницькі вміння – це здатність застосовувати відповідні прийоми наукового методу в умовах вирішення навчальної проблеми, виконання дослідницького завдання. Дослідницькі вміння вчителів початкових класів у контексті досліджуваної проблеми нами визначаються як сукупність інтелектуальних і практичних дій, що забезпечують здатність особистості до самостійних спостережень, узагальнення, аналізу процесів і явищ дійсності, до набуття нових знань і застосування їх відповідно до окресленої мети.

На жаль, результати напрацювань останніх років (Б.Андрієвський, В.Базелюк, В.Галузинський, А.Коломієць, Л.Петухова та ін.) засвідчують, що значна частина випускників вищих навчальних закладів не володіє в достатньому обсязі необхідними знаннями дослідницького і, особливо, методологічного характеру. Більшість студентів не опанували механізмом обробки наукової інформації, не орієнтуються в структурі та